

ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Кобушко І.М., Онищенко Е.С.

Аналіз фінансових ресурсів проводиться у двох напрямках: аналіз джерел формування та аналіз їх використання. У свою чергу, кожен із цих напрямів передбачає проведення загального та параметричного аналізу. Загальний аналіз передбачає оцінку динаміки та структури основних складових капіталу, а параметричний знаходить своє відображення у фінансових коефіцієнтах.

В Україні існують також нормативні розробки, що включають елементи аналізу формування фінансових ресурсів підприємств. Такими є Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій.

Огляд економічної літератури українських авторів свідчить про те, що для детального аналізу формування фінансових ресурсів підприємств, який проводиться за даними його фінансової звітності, слід розраховувати коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу, коефіцієнт довготривалості залучення позикового капіталу, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт структури позикового капіталу.

Однак найважливішими вважаються два показники: коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу.

Коефіцієнт фінансової незалежності в літературі часто зустрічаються з іншими назвами: коефіцієнт автономії (К.В. Ізмайлова), коефіцієнт концентрації власного капіталу (М.А. Болдох, М.І. Горбаток). Цей показник розраховується як відношення джерел власних коштів до загальної величини фінансових ресурсів.

$$K_{\text{нез}}^{\text{фін}} = \frac{BK}{BB},$$

де $K_{\text{нез}}^{\text{фін}}$ — коефіцієнт фінансової незалежності; BK — джерела власних коштів; BB — загальна величина фінансових ресурсів підприємства (валюта балансу).

Коефіцієнт фінансової незалежності характеризує можливість підприємства виконувати зовнішні зобов'язання за рахунок

використання власних коштів. Чим більше значення коефіцієнта, тим кращим вважатиметься фінансовий стан підприємства в цілому.

Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу — коефіцієнт фінансового важеля (В. Серединська, О. Загородна, Р. Федорович, Г. Шафранова) визначається шляхом ділення величини позикового капіталу на величину джерел власних коштів має важливе значення у процесі аналізу структури капіталу підприємства відводиться.

$$K_{пк/ак}^c = \frac{ПК}{ВК},$$

де $K_{пк/ак}^c$ — коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу; ПК — розмір позикового капіталу; ВК — джерела власних коштів.

Зазначений коефіцієнт характеризує залежність підприємства від позикового капіталу. Зростання цього показника — ознака посилення залежності підприємства чи об'єднання від кредиторів та певне зниження його фінансової стійкості. Вважається, що подібна тенденція свідчить про зростання фінансового ризику, тобто про можливість втрати платоспроможності.

У процесі здійснення параметричного аналізу варто порівнювати досліджувані коефіцієнти підприємства з середньостатистичними тенденціями галузей, у яких вони працюють.

Проаналізувавши роботи зарубіжних та вітчизняних авторів можна зробити висновок, що немає єдності щодо класифікації коефіцієнтів, однак за значущістю вони упорядковують коефіцієнти в такий спосіб: рентабельність, фінансова залежність, ліквідність. Тобто показники, що характеризують оптимальність формування фінансових ресурсів посідають друге місце. Поряд з показниками рентабельності коефіцієнти фінансової залежності мають найбільше значення для прийняття стратегічно важливих рішень — брати чи не брати участь у діяльності компанії (як інвестор чи контрагент). Порівняно меншу значущість мають індикатори, що характеризують ефективність поточної діяльності (ліквідність, оборотність).

Для повнішого висвітлення інформації про фінансові ресурси компанії бажано наводити коефіцієнти у динаміці та порівняно із середньогалузевими показниками. Відкрита публікація такої інформації може істотно розширити ділові контакти, певною мірою застерегти від можливості банкрутства потенційних інвесторів та кредиторів і тим самим стимулювати вкладення капіталу в бажані галузі й види діяльності.